

C/2024/2377

3.4.2024

EVROPSKÉ PROHLÁŠENÍ O CYKLISTICE

(C/2024/2377)

Evropský parlament, Rada a Evropská komise slavnostně vydávají následující společné prohlášení o cyklistice

Preamble

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Doprava má klíčový význam pro sociální začlenění a hospodářský rozvoj a pro vytváření pracovních míst a podporu přístupu k dalším základním službám, jako jsou zaměstnanost, vzdělávání, zdravotnictví a péče. Je však stále významným zdrojem emisí skleníkových plynů, znečištění ovzduší, hlukového znečištění a znečištění vody. Vážným problémem pro efektivitu dopravních systémů zůstává kongesce, která také snižuje obyvatelnost postižených oblastí, což představuje pro společnost a hospodářství nemalé náklady.
- (2) Pro dosažení cílů EU ohledně klimatu, nulového znečištění a energetické účinnosti jsou nezbytné udržitelné formy dopravy. K nejudržitelnějším, nejzdravějším a nejefektivnějším z nich patří jízda na kole, která má značný potenciál podpořit dekarbonizaci městské dopravy a přispět k dosažení celounijního cíle spočívajícího ve snížení čistých emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % ve srovnání s rokem 1990 a v dosažení klimatické neutrality do roku 2050, jak je stanoveno v evropském právním rámci pro klima ⁽¹⁾. Cyklistika nám rovněž pomůže přiblížit se k cíli nulového znečištění ⁽²⁾ a současně bude mít řadu vedlejších přínosů i v jiných oblastech. Další rozvoj cyklistiky je v rámci našich klimatických cílů klíčový obzvláště pro evropská města.
- (3) Pojem cyklistika zahrnuje širokou a dynamickou škálu silničních vozidel poháněných lidskou silou včetně jízdních kol do různých terénů, nákladních kol, kol pro přepravu dětí, kol pro osoby se zdravotním postižením, tříkolek, lehokol, velomobilů, tandemových kol, elektrokol a přívěsných vozíků za kola. Tyto prostředky uspokojují široké spektrum potřeb v oblasti dopravy a mobility a vyžadují odpovídající infrastrukturu. Díky nákladním kolům a podobným typům kol hraje cyklistika stále významnější úlohu v přepravě zboží po městech, zejména v doručování balíků a při nakupování. Aby byl potenciál cyklistiky využit v plné míře, měly by politiky v této oblasti uvedenou rozmanitost odrážet.
- (4) Pro plné využití potenciálu cyklistiky je zapotřebí, aby byla patřičně řešena a zohledňována v politikách mobility na všech úrovních správy a při financování, při plánování dopravy, v informačních kampaních, při přidělování prostoru, v bezpečnostních předpisech a v rámci odpovídající infrastruktury, a důležitá jsou také zvláštní opatření zaměřená na osoby se zdravotním postižením nebo sníženou schopností pohybu. Aktivní mobilita, včetně cyklistiky, například zaujímá ústřední místo v koncepci EU pro plánování udržitelné městské mobility ⁽³⁾. Opatření na podporu cyklistiky je třeba oznamovat v rámci dekarbonizačního pilíře vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu a musí být náležitě zvažována v plánech mise programu Horizont Evropa usilující o 100 klimaticky neutrálních a inteligentních měst do roku 2030.
- (5) Cyklistika zlepšuje sociální začlenění a přispívá k tělesnému a duševnímu zdraví a pohodě. Jedná se o mírnou fyzickou aktivitu, která snižuje zdravotní rizika a výskyt předčasných úmrtí, jež jsou spojeny se sedavým životním stylem. Stále větší oblibě se těší jízdní kola s pomocným elektrickým pohonem, které umožňují ujet delší vzdálenosti, plní potřeby rodin a malých a středních podniků v oblasti mobility a dopravy a oslovují i další skupiny, jako jsou starší lidé a osoby se zdravotním postižením nebo s omezenou schopností pohybu.

⁽¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 ze dne 30. června 2021, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a mění nařízení (ES) č. 401/2009 a nařízení (EU) 2018/1999 („evropský právní rámec pro klima“) (Úř. věst. L 243, 9.7.2021, s. 1).

⁽²⁾ Osmý akční program pro životní prostředí (rozhodnutí (EU) 2022/591) vyzývá Komisi, členské státy, regionální a místní orgány a případně zúčastněné strany, aby na unijní, celostátní, regionální a místní úrovni posílily pobídky příznivé pro životní prostředí a postupně odstranily environmentálně škodlivé dotace, zejména dotace na fosilní paliva.

⁽³⁾ Doporučení Komise (EU) 2023/550 ze dne 8. března 2023 o vnitrostátních programech na podporu plánování udržitelné městské mobility (Úř. věst. L 73, 10.3.2023, s. 23).

- (6) K tomu, aby jízda na kole přilákala v rámci městských a venkovských oblastí i mezi nimi více lidí, je nezbytné v celé EU rozšiřovat a zlepšovat bezpečnou cyklistickou infrastrukturu. Lepší cyklistická infrastruktura bude přínosem i pro jiné účely, např. řešení v oblasti mikromobility.
- (7) K naplnění ambice přivést k cyklistice větší množství lidí je zapotřebí, aby bylo na cyklistiku na místní, vnitrostátní a evropské úrovni vyčleněno relevantní financování. Nezbytným předpokladem pro to, aby se výrazně zlepšily podmínky pro jízdu na kole a mohla být udržována infrastruktura, je patřičný objem investic.
- (8) Předpokladem toho, aby byli lidé k jízdě na kole motivováni, je bezpečnost. Kromě zajištění bezpečnější infrastruktury, např. oddělených cyklostezek a chráněného parkování, by se měly na cyklistiku i na motorová vozidla a řidiče, kteří s cyklisty sdílejí silnici, vztahovat plány a strategie v oblasti bezpečnosti silničního provozu na základě přístupu zohledňujícího riziko nebo integrovaného přístupu (například přístup „bezpečného systému“). Tím se rozumí mimo jiné bezpečné rychlosti, bezpečné používání silnic a bezpečná vozidla a související přísné prosazování pravidel silničního provozu. Vypracování norem pro cyklistické pruhy by znamenalo, že nová cyklistická infrastruktura by byla budována podle bezpečnějších návrhů. Bezpečnou cyklistiku lze podpořit také přípravou a výchovou, například ve školách.
- (9) Evropský cyklistický průmysl je celosvětovým inovátorem a lídrem, jakož i důležitým a rostoucím hospodářským odvětvím. V současné době čítá přes 1 000 malých a středních podniků (*) a zajišťuje 1 milion pracovních míst, avšak potenciál tohoto odvětví je mnohem větší.
- (10) Cyklistika také zásadním způsobem umožňuje udržitelný cestovní ruch a přispívá k dopravnímu propojení v rámci venkovských a městských oblastí i mezi nimi, zejména v kombinaci s vlaky, autobusy a dalšími druhy dopravy, s nimiž zajišťuje služby multimodální mobility. Má hmatatelný přínos pro místní hospodářství, zejména pro malé a střední podniky.
- (11) Údaje o cyklistice se v EU neshromažďují konzistentně. Tato skutečnost má dopad na optimální výběr investic do dopravy a na hodnocení účinnosti již přijatých opatření.
- (12) Očekává se, že zásady obsažené v tomto prohlášení pomohou dosáhnout cílů EU v oblasti klimatu a životního prostředí, a to zejména včetně Akčního plánu pro nulové znečištění (°) a ostatních cílů Zelené dohody pro Evropu, Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu (°) a Nového rámce EU pro městskou mobilitu (°).
- (13) Evropský parlament přijal v únoru 2023 usnesení o vytvoření strategie EU pro cyklistiku (°). V roce 2022 připravilo šest členských států EU evropské prohlášení o cyklistice, které mezitím podepsala většina členských států (°).
- (14) Stávající prohlášení představuje politický záměr Unie prosazovat a uplatňovat zásady, které jsou v něm obsaženy. Není právně závazné. Unie odpovídá za plnění tohoto prohlášení ve spolupráci s členskými státy v souladu s příslušnými pravomocemi a v plném souladu s právem Unie. Tímto prohlášením není dotčeno rozdělení pravomocí mezi Unii a její členské státy.

Prohlášení o cyklistice

Naším cílem je plně využít v EU potenciál cyklistiky. Toto prohlášení uznává cyklistiku jako jednu z nejdůležitějších, nejdostupnějších, nejinkluzivnějších, nejlevnějších a nejzdravějších forem dopravy a rekreace a její klíčový význam pro evropskou společnost a hospodářství. Toto prohlášení by mělo sloužit jako strategický kompas pro stávající a budoucí politiky a iniciativy související s cyklistikou.

(*) Především se zaměřením na servis a opravy kol, maloobchod apod.

(°) Sdělení Komise – Cesta ke zdravé planetě pro všechny – Akční plán EU: „Vstřícné nulové znečištění ovzduší, vod a půdy“ (COM(2021) 400).

(°) Dokument COM(2020) 789.

(°) Dokument COM(2021) 811.

(°) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0058_CS.html

(°) <https://www.benelux.int/fr/publication/european-cycling-declaration/>

Prohlašujeme proto následující:

Kapitola I: Vypracování a posilování politik v oblasti cyklistiky

EU a její členské státy spolu s regionálními a místními orgány mají klíčovou úlohu při podpoře dalšího využívání cyklistiky.

Zavazujeme se:

1. vypracovat, přijmout a posilovat politiky a strategie v oblasti cyklistiky na všech příslušných úrovních správy;
2. přijmout nezbytná opatření k co nejrychlejšímu provedení těchto politik a strategií v oblasti cyklistiky;
3. upřednostňovat opatření, která zohledňují cyklistiku při plánování udržitelné mobility v městských a příměstských oblastech a případně ve venkovských oblastech;
4. vybízet podniky, organizace a instituce k prosazování cyklistiky prostřednictvím systémů řízení mobility, jako jsou pobídky k dojíždění do zaměstnání na kole, poskytování podnikových (elektro)kol, zajištění odpovídajících parkovišť a zařízení pro kola nebo využívání cyklistických doručovatelských služeb;
5. prosazovat jízdu na kole jako zdravý způsob dopravy nebo rekreace prostřednictvím osvětových a propagačních kampaní, budování kapacit a školení odborníků, a to i na relevantních mezinárodních fórech.

Kapitola II: Podpora inkluzivní, cenově dostupné a zdravé mobility

Každý bez ohledu na věk a pohlaví, včetně osob se zdravotním postižením nebo osob s omezenou schopností pohybu, by měl mít přístup k mobilitě a cyklistika může ke splnění tohoto cíle významně přispět. Cyklistika by také měla být finančně dostupná bez ohledu na výši příjmů a měla by být propagována jako prospěšná pro duševní a tělesné zdraví.

Zavazujeme se:

6. zvýšit využívání cyklistiky tak, aby bylo podporováno sociální začlenění, přičemž zvláštní pozornost budeme věnovat potřebám žen, dětí, starších osob a zranitelných a marginalizovaných skupin;
7. přijmout opatření, jež umožní lepší přístup k cyklistice osobám se zdravotním postižením nebo osobám s omezenou schopností pohybu;
8. přijmout opatření na podporu aktivní mobility starších osob, a tím přispět k aktivnímu stárnutí;
9. poskytovat cílenou cyklistickou přípravu, zejména dětem a zranitelným a marginalizovaným skupinám;
10. podpora opatření ke zvýšení cenové dostupnosti cyklistiky ⁽¹⁰⁾

Kapitola III: Rozšiřování a zlepšování cyklistické infrastruktury

Zlepšení kvality, kvantity, návaznosti a atraktivity cyklistické infrastruktury má zásadní význam pro podporu většího využívání cyklistiky.

Zavazujeme se:

11. výrazně rozšířit bezpečnou a souvislou cyklistickou infrastrukturu v celé Evropě;
12. vypracovat a uplatňovat pokyny EU věnované normám, pokud jde o požadavky na kvalitu ve vztahu ke zranitelným účastníkům silničního provozu, včetně cyklistů, podle směrnice (EU) 2019/1936 o řízení bezpečnosti silniční infrastruktury ⁽¹¹⁾;
13. zvýšení úrovně bezpečnosti poskytnutím dostatečného prostoru cyklistům a dalším zranitelným účastníkům silničního provozu, zejména fyzickým oddělením cyklostezek od motorizované dopravy, je-li to relevantní, nebo zajištěním bezpečných rychlostí ve smíšeném provozu;
14. pracovat na vytvoření souvislé cyklistické sítě ve městech a zlepšit propojení mezi příměstskými a venkovskými oblastmi a centry měst, mimo jiné prostřednictvím cykloáľnic;

⁽¹⁰⁾ Například směrnice Rady (EU) 2022/542 (Úř. věst. L 107, 6.4.2022, s. 1) stanoví možnost, aby členské státy uplatňovaly snížené sazby DPH na služby poskytování, pronájmu a oprav jízdních kol, včetně elektrokol.

⁽¹¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1936 ze dne 23. října 2019, kterou se mění směrnice 2008/96/ES o řízení bezpečnosti silniční infrastruktury (Úř. věst. L 305, 26.11.2019, s. 1),

15. zajistit nabídku bezpečných a chráněných parkovacích míst pro jízdní kola v městských a venkovských oblastech, mimo jiné na železničních a autobusových nádražích a v uzlech mobility;
16. prosazovat v územním plánování a v prostorách pro parkování jízdních kol zavádění dobíjecích stanic pro elektrokola.

Kapitola IV: Zvyšování investic a vytvoření příznivých podmínek pro cyklistiku

K uvolnění potenciálu, který cyklistika nabízí, je zapotřebí více investic.

Zavazujeme se:

17. poskytovat technickou podporu a financování s cílem pomoci vypracovat a provádět cyklistické strategie a investice související s cyklistikou, a to rovněž prostřednictvím příslušných nástrojů EU a za podmínek v nich stanovených;
18. zohledňovat cyklistiku v rámci investic na všech úrovních správy ⁽¹²⁾.

Kapitola V: Zlepšení bezpečnosti a ochrany silničního provozu

Při jízdě na kole by měl být každý v bezpečí a chráněn.

Zavazujeme se:

19. usilovat o splnění závazků stanovených ve Vallettském prohlášení ⁽¹³⁾, konkrétně cíle snížit do roku 2030 počet vážných zranění v EU oproti výchozímu stavu z roku 2020 na polovinu za použití definice uvedené ve Vallettském prohlášení a v rámci celkové strategie bezpečnosti silničního provozu na toto období (rámec politiky EU v oblasti bezpečnosti silničního provozu na období 2021–2030 vypracovaný Komisí ⁽¹⁴⁾, který znovu potvrzuje ambiciózní dlouhodobý cíl přiblížit se do roku 2050 nulovým úmrtím, a vnitrostátní strategie a akční plány v oblasti bezpečnosti silničního provozu);
20. posílit prosazování pravidel a právních předpisů v oblasti bezpečnosti silničního provozu, aby byla zajištěna koexistence různých dopravních prostředků, se zaměřením na ochranu cyklistů a dalších zranitelných účastníků silničního provozu;
21. zajistit, aby pravidla týkající se bezpečnostních požadavků na elektrokola byla robustní, a prosazovat jejich zavádění;
22. zlepšit zabezpečení na veřejných cykloparkovištích (včetně stanovišť pro sdílená jízdní kola a multimodálních uzlů) a intenzivněji řešit problém krádeží jízdních kol;
23. posílit cyklistickou přípravu – včetně výuky jízdy na kole pro děti a mladé lidi, osvětových kampaní zaměřených na bezpečnost silničního provozu (zejména na největší rizika pro cyklisty), podpory bezpečného používání klasických a elektrických jízdních kol a poučování účastníků řídicího výcviku o bezpečnosti zranitelných účastníků silničního provozu.

Kapitola VI: Podpora vysoce kvalitních pracovních míst a budování evropského cyklistického průmyslu světové úrovně

Větší využívání cyklistiky znamená více vysoce kvalitních a lokálních pracovních míst, je prospěšné pro hospodářství a cyklistický průmysl EU a přispívá k cílům průmyslové strategie EU.

Zavazujeme se:

24. vytvořit podmínky pro to, aby se v Evropě ve větší míře vyráběl široký sortiment jízdních kol (včetně elektrokol a jízdních kol pro osoby se zdravotním postižením) i jejich dílů, a prostřednictvím stávajících nástrojů EU na ochranu obchodu zajistit přístup k materiálům, vybavení a údržbě za celosvětově rovných podmínek;
25. podporovat odvětví služeb, které se týkají jízdních kol, včetně subjektů sociální ekonomiky a oběhového využívání jízdních kol (opětovné používání, opravy a pronájem);
26. vytvořit příznivé podmínky pro stimulaci vysoce kvalitních pracovních míst a cyklistických klastrů, mimo jiné v cykloturistice, s cílem výrazně zvýšit počet kvalitních pracovních míst souvisejících s cyklistikou, podpořit malé a střední podniky a posílit příslušné dovednosti a odbornou přípravu;
27. zvýšit atraktivitu tohoto odvětví a umožnit významné přechody mezi zaměstnáními z jiných relevantních odvětví;

⁽¹²⁾ Včetně vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu (zavedených nařízením (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu).

⁽¹³⁾ Dokument <https://data.europa.eu/doc/document/ST-9994-2017-INIT/cs/pdf>

⁽¹⁴⁾ Dokument SWD(2019) 283 final

28. uznat evropský cyklistický průmysl jako partnera v systému mobility, aby byla v odvětví cyklistiky posílena odolnost, udržitelnost, oběhovost a digitalizace;
29. podporovat odvětví cyklistických služeb, například sdílení jízdních kol a cyklistickou logistiku, zejména ve městech, mimo jiné posílením integrace cyklistické logistiky do logistického systému.

Kapitola VII: Podpora multimodality a cykloturistiky

Cyklistika by měla hrát klíčovou úlohu ve zlepšování multimodálního dopravního propojení a cestovního ruchu, zejména v kombinaci s vlaky, autobusy a dalšími druhy dopravy, a to v městských i venkovských oblastech.

Zavazujeme se:

30. podporovat a realizovat multimodální řešení v městských, příměstských a venkovských oblastech, jakož i pro cesty na dlouhé vzdálenosti vytvořením početnějších synergií mezi cyklistikou a jinými druhy dopravy, např. umožněním přepravy většího počtu jízdních kol autobusy a vlaky nebo zajištěním bezpečnějších a lépe chráněných parkovacích ploch pro jízdní kola na nádražích a v uzlech mobility;
31. podporovat systémy sdílení jízdních kol jako řešení pro první a poslední kilometr na cestě k službám veřejné dopravy;
32. vytvořit příznivé podmínky, jež podpoří cyklistiku jako udržitelný prostředek pro rekreaci a turistiku.

Kapitola VIII: Zlepšení sběru údajů o cyklistice

Údaje o cyklistice musí být v celé EU shromažďovány stejným způsobem, aby se zajistilo účinné sledování pokroku při provádění zásad a závazků obsažených v tomto prohlášení.

Zavazujeme se:

33. monitorovat plnění našich závazků;
34. umožnit kontinuální měření pokroku, pokud jde o využívání cyklistiky v EU, stanovením celounijní výchozí pozice, včetně délky, hustoty sítě, kvality a přístupnosti cyklistické infrastruktury a služeb pro několik typů uživatelů, podílu cyklistiky na celkové dopravě a mobilitě a počtu vážných zranění a úmrtí mezi cyklisty;
35. vypracovat harmonizované ukazatele týkající se cyklistiky pro městské uzly transevropské dopravní sítě (TEN-T);
36. vyvinout statistiky mapující cyklistiku a cyklistickou infrastrukturu na místní, vnitrostátní a unijní úrovni, včetně spolupráce mezi členskými státy a Eurostatem za účelem shromažďování příslušných údajů.